

June 26, 1956
Minutes of a Bulgarian Politburo Meeting for the
Investigation of the Political Processes of
06/26/1956

Citation:

"Minutes of a Bulgarian Politburo Meeting for the Investigation of the Political Processes of 06/26/1956", June 26, 1956, Wilson Center Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 1-B, Record 5, File 226. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://digitalarchive.umd.edu/document/112523>

Summary:

Georgi Tsankov testifies before a BCP CC Commission for the Investigation of the Political Trials [against opposition leaders]. He emphasizes the role of the Soviet advisor to the Bulgarian Ministry of Internal Affairs, Gen. Filatov, regarding the human rights abuse of detainees. Vulko Chervenkov talks about Filatov's disregard of Politburo's policy decisions, as well as about his eventual withdraw to Moscow by Stalin.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

ПРОТОКОЛ № 67

ЗА ЗАСЕДАНИЕТО НА КОМИСИЯТА ПО РАЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
от 26 юни 1956 год.

Присъствуват др.др. Димитър Ганев, Катя Аврамова, Кирил Драмалиев, Димитър Димов, Раденко Видински, Петър Георгиев, Фердинанд Козовски, Иван Илчев, Минчо Минчев и Йордан Чобанов.

Отсъствуват др.др. Димо Дичев и Георги Михайлов.
Комисията разпита ГЕОРГИ ЦАНКОВ;

ГАНЕВ: Другарю Цанков, комисията, която проучва тези процеси и извращенията, които станаха, извика и разпита редица другари. Искаме да изясним някои въпроси, след поемането на Министерството от теб и другите другари които бяха пратени от Политбюро. Ние искаме да си уясним, да кажеш какви задачи беше поставило Политбюро когато изпрати теб и другарите в Министерството на вътрешните работи.

ЦАНКОВ: Как отидохме ние там. Аз работех в Централния комитет на Партията. През 1950 година бях секретар на ЦК на Партията и поради това участвах и в заседанията от време на време на Политбюро. Викаха ме някой път.

Един път, в едно заседание на Политбюро, ни вклини в ръкав, никой не е говорил с мен, стана въпрос за Вътрешно министерство - точно повода не знам какъв е, за мен беше изненада и гръм от ясно небе - другарят Червенков каза: "Предлагам Цанков да отиде за Министър на вътрешните работи". Това беше края на декември 1950 г.

ЦАНКОВ: В началото за най-груби извращения ние считахме тези побоища, инквизиции, които са вършени и заради това най-решителни и строги мерки взехме срещу това нещо. Обаче се оказа впоследствие, че не само да биеш е извращение и можеш да доведеш до признание този който се разследва, а и по пътя на навежданията, на подсказванията, на подсилване разни материали - можеш да го доведеш до признание. Ако имаш цел да достигнеш по линията на следствието можеш да я достигнеш и по този път.

КОЗОВСКИ: Всички последствени казват, че физическият бой, какъвто и да бъде жесток, е нищо пред другите методи на инквизиция - непрекъснато неспане, стоеене прав, глад, издевателства и пр. Това убива хората, убива желанието на човека, сломява волята и желание за съпротива. Така че въпросът за физическото насилие те не поставят, даже казват, че това е цвете.

ВИДИНСКИ: Поставят го, но казват, че това се търпи.

ГАНЕВ: На арестуван човек леко няма да му е.

ЦАНКОВ: С режима как се получаваше? Този режим беше установен когато отидохме: колко време ще спят, колко време следствие ще води и колко време ще почиват. Разбира се, някакво строго спазване на това не е било, тъй като по указанията, които имаше, които ние сварихме, а и съветникът особено много настояваше, че за да се доберем до някакво признание или до истината според тях, трябва да се води активно следствие. Това активно следствие в какво се заключава? Часовете в които последственият трябва да почива, някои следователи се престарават и работят и през нощта с тях. Ние на това почнахме да спорим със съветника: така ли трябва да се води следствие? Той настояваше, че трябва непременно така да се води следствие. Внесох въпроса при др. Червенков, в Политбюро,

но др. Червенков се занимаваше главно с тези въпроси. Той сам обръщаше внимание, че не бива така. Но тъй като не можеше да се разберем ние и от един път да прекратим, тъй като съветникът там играе роля, когато замина др. Червенков в Москва постави и този въпрос пред Сталин: как да постъпим с арестуваните и последствените? И тогава - др. Червенков го събщи, когато се върна от Москва - Сталин му казал така: "Вие трябва да внимавате, когато ще арестувате някой гражданин да имате достатъчно данни за арестуването му, да имате доказателства, факти. Проверявайте до арестуването, но арестувате ли го, вие трябва да се държите с него като с арестуван." Това е указанието, което др. Червенков предаде от Сталин. Тогава даже самият той каза: "Какво да правим сега?" Значи, той счита, че трябва последствените режим да имат. Той там не е казал, че физически насилия трябва да има, но казал, че арестуваните трябва да имат режим. Не можете да ги държите като на курорт. Все таки др. Червенков реагираше на тази работа и сам казваше: "Махнете този режим!" Това беше по времето когато Трънски беше арестуван и тази група с Трънски. Тогава и легла внесохме вътре, разбира се с голяма реакция от страна на съветника. Даже аз впоследствие узнах това. Там беше началник Григор Илиев. Сега той ми разправя, че когато аз наредих да внесе там сламеници и кревати, съветникът го накара да ги извади. Той ги извадил. След туй аз го питам поставихте ли сламеници? Той ми каза, че са ги поставили, но ги извадили. След туй втори път му наредих. Сложили ги и не ги извадили. Григор Илиев сега ми разправя - бях в Димитрово: "Аз не смеех да се меся в следствието". Той отговаря като началник, а не смее да се меси в следствието. "Защото ме вика съветникът и ме пита: "Инженер ли си?" Не съм инженер. "Можеш ли да построиш една къща?" Не мога. "Архитект ли си?" Не съм архитект." "Можеш ли да

ГАНЕВ: От една страна говори той, а от друга страна те са го навеждали.

АВРАМОВА: По-нагоре, по-нагоре.

ЧЕРВЕНКОВ: Забрашихме да се задават такива навеждащи въпроси да се внушава. Тогава беше забранено. Има решение-че ДС е орган на ЦК и по-специално аз им съобщих и следните указания, които по същество бяха съвети дадени от Москва, когато ние в края на април месец с Поптомов бяхме в Москва при Сталин и другите членове на Политбюро.

Да не забравя после, аз трябва да кажа, за Сталин сега се говорят много работи, грешки големи допуснал. Що се отнася до нашите процеси, той не ни е съветвал да разгаряме това. Няма такъв съвет. Как е било това, двойно счетоводство ли е водено, не знам, но лично от Сталин ние не сме чули нито веднаж, че вие недостатъчно натискате, че трябва да разбийете и намерите. Той смяташе, че Костов е едва ли не сам, че той е разчитал на една федерация, която би се осъществила, на Белград, че той имал своя малка грешка. Използувал там приятелство, известни такива неприязни на хора, които са дошли от Съветския съюз, той не ги уважавал тях, спекулирал, водил борба срещу тях, не се допускат на ръководни места. Но Сталин не е вярвал в това, че е имало една широка организация.

Че няма право ДС да разпитва за членове на ЦК, че това трябва категорически да се забрани, това го предадох на Филатов, на ръководството на ИВР; че не всеки националист трябва да се смята за заговорник, че и честните хора могат да се подхлъзнат по национализма; че не бива за близост с Трайчо да се съдят хората; да се внимава, че не всеки който е бил близък с Костов трябва да се съди; за настроението против емигрантите дошли от Съветския съюз също така това още не е заговор. Затова трябва да се държи сметка. За увлечението по македонския въпрос, по федерацията с Югославия също така не бива да се тълкува като заговорничество. За да има заговорничество това не е достатъчно. За да има заговорничество трябва да има доказана връзка с чуждото разузнаване, с чуждото капиталистическо разузнаване. Това е директивата, която е дадена в ДС. Това е директивата дадена от мен. Това е преди още да станат вторите процеси.

Главната му задача е била ред да се тури , ДС да стане орган на ЦК, да престане да стърчи над ЦК, там да не се търпи никакъв елемент, който си въобразява, че ДС стои над ЦК. С тия указания е пратен. Аз не мога да кажа нищо лошо. Др. Цанков работи за изпълнението на тези указания. И успехи има. Тези безобразия бяха ликвидирани в основата си в 1951 година и то именно когато той отиде. Но до тогава тук не вървеше много добре работата. Но аз не делия себе си от него и той не бива себе си да дели от мене. Ние заедно работихме.

ГАНЕВ: Мене ми се струва, че той много опростенчески обясни въпроса. "Аз незнаех, че има задача.." Той каза, че никой нищо не му е казал. Не мога да си обясня, защо той така постави въпроса.

ВИДИНСКИ: Той каза така: "Питаха Политбюро, имате ли доверие на Цанков? Имаме."

ЧЕРВЕНКОВ: Дайте да го повикаме тук. Нямаше смисъл да го предлагаме за Министър на вътрешните работи , ако не беше тази задача.

ВИДИНСКИ: Той каза: " В последствие аз разбрах, че такава задача е стояла пред мен".

ЧЕРВЕНКОВ: Ще ви разкажа случай с Филатов. Филатов стана нещо като министър фактически. Този човек не го знам какъв е, що е. Може да е честен. Той дойде от Германия. Германия беше една окупирана страна. Той с нас се отнасяше, като че ли ние сме завоювани и трябва да го слушаме, особено в министерството. Той си имаше специален апарат, всеки ден си получава указания и фактически той беше се заел да ръководи работите в министерството. Аз му обърнах внимание няколко пъти. Ние искахме др. Филатов така да работи за да може др. Цанков да се изработи като един самостоятелно мислящ, сам да се ориентира." Да, да, да"-всичко съгласен . Когато стана въпрос за случая на Трънски, ние пратихме там комисия на Политбюро. Той даже се меси в работата на самата комисия, не я допуска, не може комисията да разпита последствените. Той се меси, обработва следствените чрез други следователи: " Вие недейте много да държите сметка, че са от Политбюро, тук има по-висши интереси!" В това отношение и Стоилов и Джананов са действували.

Тогавя дойде един ден Цанков разтревожен и каза: " Др. Червенков, повече не мога да остана министър. Не може да се разбере кой ние, кой плаща. Аз влизам не ми отдават чест, влизам Филатов по-

срещат го като министър. Не мога повече." Вдига ръце. Аз бях подготвен за себе си, че трябва да се действа, че не може така повече. Това е съветник. Обадох се на др. Бодров и му казах, че повече няма да търпя тази работа, че ще съобщя в Москва, И действително съобщих. Още същата вечер Сталин се обади и каза, че го отзовават, какво смятаме ние. Казах, че ние смятаме да го отзоват. Казах му на другата вечер да го няма. После мене ме обвиниха в Москва и аз ще ви кажа. Др. Сталин мене ме обвини, че аз не достатъчно съм бил настойчив, трябвало по-рано да го отзовем. Ние казваме, че е съветник. "Какво-казва- като е съветник". Аз исках да му обясня, че е съветски човек, малко по-внимателно, другарите от министерството се боят да се противопоставят да не ги обвинят, че са антисъветски настроени. Той го нарече сволоч и наговори много по негов адрес. Филатов беше сменен. Когато др. Цанков говори на пленума се виждаше, можеше да излезе така, че другарите от Вътрешното министерство поставили въпроса за Филатов. Ние заедно го поставихме, даже може да се каже, че да се махне, да се смени от тях не дойде. Те капитулираха- нас ни смени, търси друг министър. Аз предложих да пратят друг човек. Значи и тук заедно сме били, няма защо да се делим.

Аз ще кажа още няколко думи и после, ако има въпроси. Може да ви прави впечатление, че така говоря, но имам предвид това което се говори на пленума. Има ли от моя страна такива указания, които да са послужили за повод на такива безобразия? Няма такива указания. Няма да отричам грешки и слабости в моята обща работа. Като председател на Министерския съвет аз съм отговарял. Но искам да подчертая, за мен е било ясно от самото начало, че не бива да се допуска да се осъществи вражеската замисъл да се удари ЦК. Тук с чиста съвест ви говоря това. Другарите от ДС трябва да го потвърдят. Това не могат да не го потвърдят, че ние не бива да допускаме удар срещу ЦК, че всички тези извращения, безобразия, този стремеж от страна на някои следователи и преди всичко на Зеев. Аз Зеев смятам за главен в това отношение. Той действа заедно с Трифонов всичко това, целият ЦК, ние това не бива да допускаме.

Съмнение за това, че Костов е враг у мене не е имало и сега няма. Една голяма част ние пуснахме. Казвал съм, на това да се тури кръст и точка.

Аз ще си позволя да кажа, че тук ние успяхме, понеже от